

СПРАВА «ПОЗДНЯКОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF POZDNYAKOV AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 33161/20 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 2 травня 2025 року

Заявники, які раніше проживали і мали зареєстровані місця проживання у м. Донецьк, після початку конфлікту на сході України переїхали до м. Черкаси, де у період з листопада 2014 року до лютого 2015 року були зареєстровані як внутрішньо переміщені особи (далі – ВПО). Після цього вони продовжили постійно там проживати. У жовтні 2015 року заявники не змогли взяти участь у місцевих виборах, оскільки їх не було включено до списку виборців за їхнім новим місцем проживання. У листопаді 2017 року заявники подали заяви про включення їх до списку виборців у м. Черкаси, але їм відмовили, оскільки вони не належали до відповідної територіальної громади. Наступного місяця вони подали позови до суду, вимагаючи змінити їхні виборчі адреси, щоб мати можливість брати участь у місцевих виборах і виборах до Верховної Ради України (голосувати в одномандатному виборчому окрузі). Скарги заявників були залишені без задоволення апеляційними та касаційними судами. У відкритті конституційних проваджень заявникам відмовили у зв'язку зі скасуванням 01 січня 2020 року Закону України «Про місцеві вибори», а також внесенням змін до певних положень Закону України «Про Державний реєстр виборців». Поки позови заявників про зміну виборчої адреси перебували на розгляді в касаційному суді, 21 липня 2019 року вони прибули на виборчу дільницю, щоб взяти участь у позачергових виборах до Верховної Ради України. Ці вибори проводилися за змішаною пропорційно-мажоритарною системою. Виборці, зареєстровані в інших виборчих округах – як заявники – могли голосувати лише за списком партій і отримували тільки один бюлетень. Того ж дня, після того, як дільнична виборча комісія відмовила першому та третьому заявникам (але не другій заявниці) у видачі другого бюлетеня для голосування за кандидата, який балотувався для представництва цього виборчого округу, вони подали скаргу до окружної виборчої комісії щодо відмови у видачі їм другого бюлетеня, яка у відповідь поінформувала, що жодних порушень їхніх виборчих прав не виявлено. До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 1 Протоколу № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неможливість взяти участь в місцевих виборах; за статтею 3 Першого протоколу до Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції на те, що їх як ВПО було піддано дискримінації на виборах до Верховної Ради України. Щодо скарги заявників за статтею 1 Протоколу № 12 до Конвенції з огляду на зауваження сторін та всі наявні в нього матеріали Європейський суд дійшов висновку, що заявники не довели, що їхні скарги на національному рівні були подані своєчасно для того, щоб це розглядалося як доказ їхнього наміру брати участь у місцевих виборах у жовтні 2015 року та вважалось використанням національних засобів

юридичного захисту у зв'язку з їхніми скаргами на відмову у праві на участь у місцевих виборах. Європейський суд відхилив ці скарги заявників відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції як явно необґрунтовані. Під час розгляду скарг заявників за статтею 3 Першого протоколу до Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції Європейський суд вказав, що вибори до Верховної Ради України 2019 року проводилися за змішаною системою, згідно з якою громадяни голосували паралельно за окремих кандидатів у своїх відповідних виборчих округах згідно з мажоритарною системою та за партійні списки згідно з пропорційною системою. За відсутності реєстрації у певному виборчому окрузі особа могла голосувати лише за партійні списки, а не за окремого кандидата у виборчому окрузі. Європейський суд вказав, що у справі заявників застосовними є висновки рішення «Селигиненко та інші проти України», враховуючи схожість правового статусу заявників та практично ідентичну нормативно-правову базу. Європейський суд дійшов висновку, що на момент подій, не врахувавши їхню конкретну ситуацію як ВПО, органи державної влади піддали заявників дискримінації у користуванні ними своїм правом голосу на виборах до Верховної Ради України за кандидата в одномандатному виборчому окрузі, що було порушенням статті 3 Першого протоколу до Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Вирішує об'єднати заяви;
2. Оголошує прийнятними скарги за статтею 3 Першого протоколу до Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції у зв'язку з відмовою у праві голосу на виборах до Верховної Ради України, а решту скарг у заявах – неприйнятними;
3. Постановляє, що було порушено статтю 3 Першого протоколу до Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції;
4. Постановляє, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу: (I) 4 500 (чотири тисячі п'ятсот) євро кожному заявнику та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; (II) індивідуальні суми, зазначені у таблиці в додатку, кожному із заявників та додатково суму будь-якого податку, що може їм нараховуватися, в якості компенсації судових та інших витрат, понесених під час проваджень на національному рівні; (III) 5 000 (п'ять тисяч) євро спільно всім заявникам та додатково суму будь-якого податку, що може їм нараховуватися, в якості компенсації судових та інших витрат, понесених під час провадження у Суді, які мають бути сплачені безпосередньо на банківський рахунок їхнього захисника, пана Тарахкала;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

5. Відхиляє решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.